

Niektóre interesujące gatunki grzybów wyższych zebrane w lasach łęgowych uroczyska Wielki Las

Some interesting species of Higher Fungi collected
in the alluvial forests of Wielki Las

ANNA BUJAKIEWICZ

Wstępne obserwacje (B u j a k i e w i c z 1964) nad grzybami wyższymi w lasach łęgowych uroczyska Wielki Las (pow. Nowy Tomyśl, nadl. Porążyn) w dorzeczu Mogilnicy przekonały mnie, że teren ten zasługuje na bardziej szczegółową charakterystykę. Florystyczno-fitosocjologiczne opracowanie lasów liściastych tego dorzecza podał W o j t e r s k i (1960).

Uroczysko Wielki Las leży na morenie dennej w lokalnym zagłębieniu terenu. W tym niewielkim kompleksie leśnym (80,7 ha) zaznacza się duże zróżnicowanie siedlisk. Na żyznych czarnych ziemiach leśnych wykształciły się i zachowały piękne naturalne fragmenty *Fraxino-Ulmetum* (T x. apud L o h m.) O b e r d. 1953 i *Quercu-Carpinetum stachyetosum silvaticae* T x. 1937. W silnie podtopionych obniżeniach terenu rozwinęły się płaty *Carici elongatae-Alnetum* (K o c h 1926) T x. et B o d. 1955 i *Circaeo-Alnetum* O b e r d. 1953. Płaty wymienionych zbiorowisk leśnych często sąsiadują ze sobą, spotyka się też fragmenty o charakterze przejściowym.

W poniższej notatce podano bardziej interesujące i częste gatunki grzybów zebrane w uroczysku Wielki Las w latach 1962—1965 w łągu jesionowo-wiązowym, w płacie olesu oraz w zbiorowiskach o charakterze przejściowym: od olesu do łągu olszowego i od łągu jesionowo-wiązowego do łągu niskiego.

W uroczysku Wielki Las grzyby występowały licznie. Z bogatej listy zebranych gatunków kilka zasługuje na szczególną uwagę, grzyby te bowiem wykazują w swym występowaniu dość wyraźne przywiązanie do określonych siedlisk w poszczególnych zespołach leśnych.

Obserwacje w lasach łęgowych na innych terenach dostarczą dalszych interesujących wniosków o udziale grzybów w tych żyznych zespołach leśnych.

ASCOMYCETES

PEZIZALES

Mitrophora semilibera (DC ex Fr.) Lév.

[= *Morchella hybrida* Sow. ex Grev. = *Morchella rimosipes* DC = *Morchella patula* Pers. ex Fr.]

W uroczysku Wielki Las *M. semilibera* obserwowana była wyłącznie wiosną (V), rosła bezpośrednio na wilgotnej glebie (czarne ziemie leśne) bogatej w próchnicę. Najczęściej znajdowano owocniki w grupach, okazy pojedyncze notowano rzadko. Obficie i z dużą stałością występowała w żyznych płatach łęgu jesionowo-wiązowego, sporadycznie w grądzie niskim. W podtopionych płatach olesu i łęgu olszowego, w których gleby posiadają słabo wykształconą warstwę próchniczną, nie zanotowano owocników tego gatunku.

BASIDIOMYCETES

AGARICALES

Mycena roseipallens Murrill

[= *Mycena floridula* Fr. ss. Bress.]

Kapelusz 0,8—1,5 cm średnicy, dzwonkowaty, prążkowany o brzegu powyginanym, falistym. Barwa powierzchni kapelusza wykazuje dużą zmienność: na wierzchołku kapelusza i nieco poniżej niego — pomarańczowoczerwona (Séguy: 196), na brzegu kapelusza pomarańczowożółta. Kapelusze młodych owocników są różowe lub żółte, dojrzałych — brązowe z odcieniem różowym (Séguy 1936: 191). Blaszki wycięte, ustawione gęsto, kremowe. Trzon 3,5—5,5 × 0,2 cm, korzeniasty, u młodych owocników kremowy, podstawa jasnobrązowa, u dojrzałych — cały ciemnobrązowy i twardy.

Zarodniki elipsoidalne z dziobkiem, 6,18—9,27 × 4,12—6,18 μ, posiadają wewnątrz wyraźną ziarnistość; cystydy różnych kształtów: maczugowate, cylindryczne, pęcherzykowato rozdęte, z trzoneczkiem lub wyrostkiem, 16,45 × 10,3 μ (ryc. 1.).

W Polsce rzadko spotykana. W badanym uroczysku występowała na zmurszałych pniakach i wystających korzeniach *Ulmus campestris* (VIII—X). Obficie owocowała wyłącznie w płatach łęgu jesionowo-wiązowego, sporadycznie (prawdopodobnie przypadkowo) w sąsiadującym z nim zbiorowisku o charakterze przejściowym od olesu do łęgu olszowego.

Mycena speirea (Fr.) Quél.

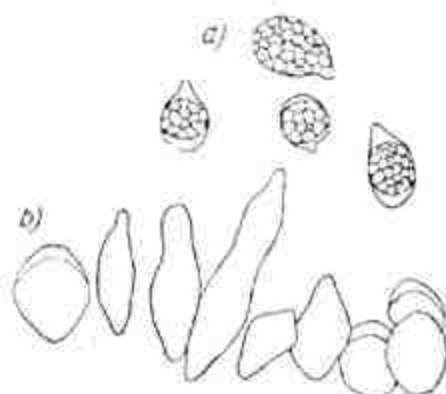
[= *Omphalia speirea* var. *tenuistipes* Lange]

W badanych łęgach owocniki *M. speirea* zbierano na zmurszałych ga-

łazkach olszy, jesionu i wiązu polnego (V—X). Najliczniej występowały w płatach łągu jesionowo-wiązowego, często w grądzie niskim, rzadziej w płacie olesu.

Delicatula integrilla (Pers. ex Fr.) Fay.

Owocowała w badanym uroczysku kępkowo wśród darni mchów na zmurszałych pniakach olszy, jesionu i wiązu polnego (VI—X). W występowaniu swoim ograniczona była do płatów olesu i zbiorowiska

Ryc. 1. *Mycena roseipallens* Murrill
a — zarodniki (spores) 1480 ×; b — cystydy (cystidia) 1480 ×

o charakterze przejściowym od olesu do łągu olszowego; pojawiała się tu bardzo licznie, niekiedy masowo. Ze względu na bliskie sąsiedztwo z łągiem jesionowo-wiązowym wystąpiła sporadycznie i w tych płatach.

Marasmius epiphyllus (Pers. ex Fr.) Fr.

Drobne owocniki *Marasmius epiphyllus* zbierano w badanych łągach na zmurszałych liściach (VIII—XI). Szczególnie obfity pojaw owocników obserwowano na przegniłych osadkach liścia *Fraxinus excelsior*, rzadziej na jego zmurszałych gałązkach. W okresie 1.IX—15.X. grzyb ten tworzył wyraźny aspekt obserwowany wyłącznie w płatach łągu jesionowo-wiązowego i w płacie sąsiadującego z nim grądu niskiego. W płacie olesu i w zbiorowisku przejściowym od olesu do łągu olszowego *Marasmius epiphyllus* nie występował.

Psathyra vernalis (Lange) Kühn.-Romagn.

Kapelusz 2—3 cm średnicy, wypukły, niekiedy ± spłaszczony i poduchowaty, silnie hygrofaniczny, na mokro ciemnobrązowy (Séguy 1936: 114), w stanie suchym kremowobeżowy z odcieniem różowym (Séguy 1936: 705), powierzchnia skórki matowa. Blaszki przyrośnięte, ustawione gęsto, brązowoczarne. Trzon 3,5—5,0 × 0,3 cm, prosty, kremowobiały, gładki.

Zarodniki cylindryczne: 6,90 × 4,60 μ brązowe; cystydy pęcherzykowato rozdęte i lancetowate z wyrostkiem, ściśle rozmieszczone, ca 23,0 μ średnicy.

W uroczysku Wielki Las owocowała (V—VI) na wilgotnej glebie w płatach żyznego łągu jesionowo-wiązowego, szczególnie obficie we fragmentach z dominującym w drzewostanie jesionem. Występowała również licznie w zbiorowisku o charakterze przejściowym od olesu do łągu olszowego, w płacie, w którym w drzewostanie obok olszy dużą rolę odgrywa jesion. Obserwacja ta potwierdza spostrzeżenie Langego (1935—40), że owocniki tego grzyba rosną „na czarnej próchnicy, na nieco bagnistym gruncie pod jesionem”.

Lepiota cristata (Alb. Schw. ex Fr.) Quél.

Masowe występowanie tego gatunku w lasach łągowych uroczyska Wielki Las wskazuje na znaczną żyzność gleb. Owocniki zbierano (IX—X) w płatach łągu jesionowo-wiązowego, rzadziej spotykano je w płacie grądu niskiego. W zbiorowisku o charakterze przejściowym od olesu do łągu olszowego zanotowano tylko jeden raz kilka egzemplarzy.

Galera tenera Fr. (sensu restr. Lange)

Obfite występowanie (VI—XI) tego gatunku, rosnącego zawsze w siedliskach żyznych, wskazuje na dobrą strukturę gruzełkową gleb w badanym uroczysku. Szczególnie liczny pojaw obserwowano w płatach łągu jesionowo-wiązowego (VIII—IX); 17.VIII. na jednej z powierzchni wielkości 400 m² zanotowano około 100 owocników. *Galera tenera* pojawiła się również licznie w płacie grądu niskiego, natomiast w płacie olesu grzyb ten występował sporadycznie.

Galerina hypnorum (Schrank ex Fr.) Kühn.

Drobne owocniki *Galerina hypnorum* notowano (VII—XI) wyłącznie w płacie olesu i w zbiorowisku o charakterze przejściowym od olesu do łągu olszowego. Występowały one szczególnie licznie wśród darni mchów (*Amblystegium juratzkanum*, *Brachythecium rutabulum*, *Eurhynchium Zetterstedtii*, *Isothecium myurum* i in.) na glebie naniesionej (głównie podczas zalewów) na kepy utworzone z pni olszy czarnej.

Zakład Systematyki i Geografii Roślin
Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Kierownik: Doc. dr Teofil Wojterski

SUMMARY

In this paper the authoress gives the characteristic of 9 interesting species of higher fungi collected in 1962—1965 in the alluvial ash-elm forest *Fragino-Ulmetum* (T x. apud Lohm.) Oberd. 1953 and in the alder forest: *Carici elongatae-Alnetum* (Koch 1926) T x. et Bod. 1925 and *Circae-Alnetum* Oberd. 1953 of Wielki Las (distr. Nowy Tomyśl, prov. of Poznań). The forests in Wielki Las grows on moist and very fertile soils.

The enumerated species of higher fungi appear in Wielki Las in a great number and they are connected with the following forest associations: in the ash-elm forest on soil grows *Mitrophora semilibera*, *Psathyra vernalis*, *Lepiota cristata* and *Galera tenera*; on fallen twigs and leaves — *Mycena speirca* and *Marasmius epiphyllus*; on rotten stumps — *Mycena roseipallens*. In the alder forests on rotten stumps frequently appear: *Delicatula integrella* and *Galerina hypnorum*.

Department of Plant Taxonomy and Geography

A. Mickiewicz University, Poznań, Poland

Head: Doc. dr Teofil Wojterski

LITERATURA

- Bujakiewicz A., 1964, Grzyby wyższe zebrane w łągu jesionowo-wiązowym koło Pniew (zachodnia Wielkopolska), Zeszyty Nauk. UAM, Biologia 5: 137—148, Poznań.
- Dennis R. W. G., 1960, British Cup Fungi and their allies, London.
- Kühner R., 1938, Le Genre *Mycena*. Encyclopédie Mycologique, 10, Paris.
- Kühner R., Romagnesi H., 1953, Flore analytique des champignons supérieurs, Paris.
- Lange J. E., 1935—40, Flora Agaricina Danica, 1—5, Copenhagen.
- Moser M., 1955, Die Röhrlinge, Blätter- und Bauchpilze, in H. Gams Kleine Kryptogamenfl., Stuttgart.
- Moser M., 1963, Ascomyceten, in H. Gams Kleine Kryptogamenfl., Stuttgart.
- Séguy E., 1936, Code universel des couleurs, Paris.
- Wojterski T., 1960, Lasy liściaste dorzecza Mogilnicy w zachodniej Wielkopolsce, Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol. 23(3), Poznań.